

ÁHRIF BREYTINGA SKEIÐARÁRJÖKULS Á FARVEG OG RENNSLI SÚLU

HÁSKÓLI ÍSLANDS
JARÐVÍSINDASTOFNUN

Finnur Pálsson

*Jöklahópur Jarðvísindastofnunar Háskólans
Finnur Pálsson, Eyjólfur Magnússon, Joaquin Belart
og Helgi Björnsson*

HÁSKÓLI ÍSLANDS
JARÐVÍSINDASTOFNUN

Súlajökull

Skeiðarárjökull

Skaftafellsheiði
Skaftafell

Gígjur

Smásundur

Sigurðarfit

Skeiðará

Vel þekkt er að vatnsföll sem spretta undan jökli geta fluttst til þegar jökull hörfar (eða gengur fram):

- * landslag sem undan jökli kemur getur breytt staðsetningu farvega
- * breyting ísfargs hliðrar rennislisleiðum undir jökli og þá einnig útfalli við jökuljaðar

Það getur valdið verulegum vandræðum ef stór vatnsföll flytjast til, fara í nýjan farveg eða sameinast öðrum

Þetta getur bæði orðið til þess að brýr standi yfir þurrum farvegi eða verði skyndilega of litlar fyrir aukið vatnsmagn

Frá Skeiðarárjökli fluttist vatn Skeiðará til Gígjukvíslar árið 2009, Sæluhúsakvísl þá einnig horfin þangað

Súla fluttist 2016 frá Núpsvötnum til Gígjukvíslar

Verður það svo til næstu framtíðar ??

Í verkefninu voru notuð ýmis fyrirbyggjandi gögn af svæðinu auk þess sem ný voru unnin:

Botnkort Skeiðarárjökuls

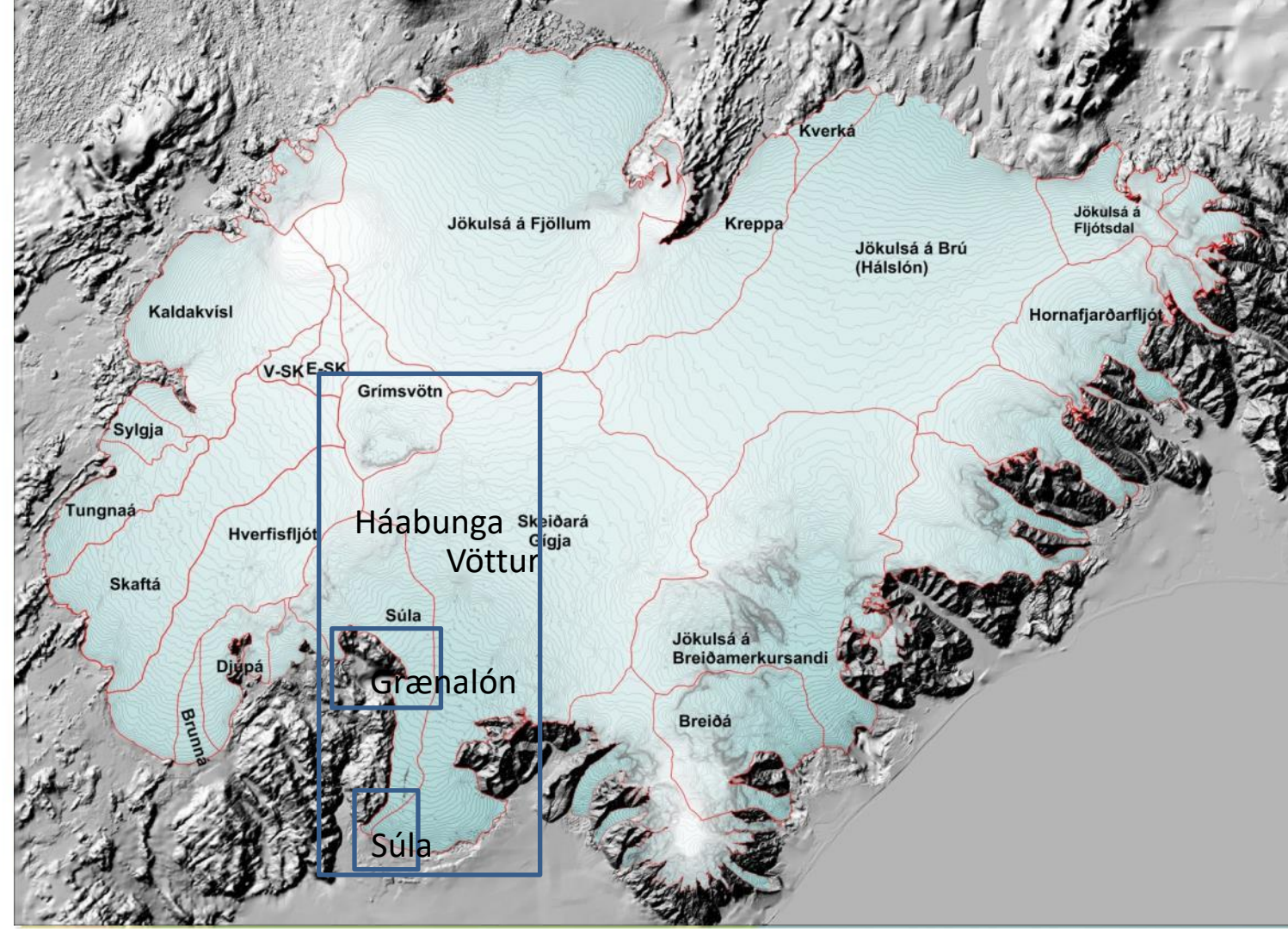
Yfirborðshæðarlíkön, ný hæðarlíkön búin til úr safni
loftmynda LMÍ, Lidar og Arctic DEM

Loftmyndir LMI

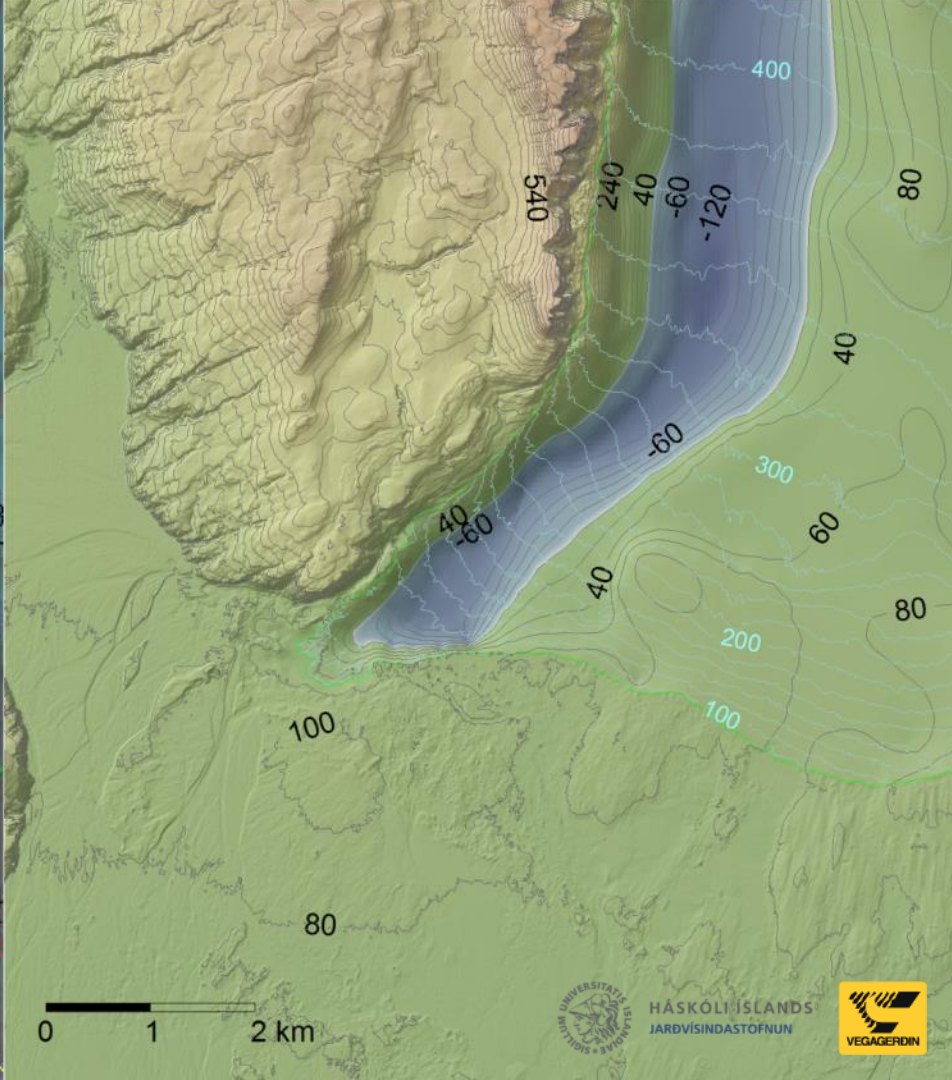
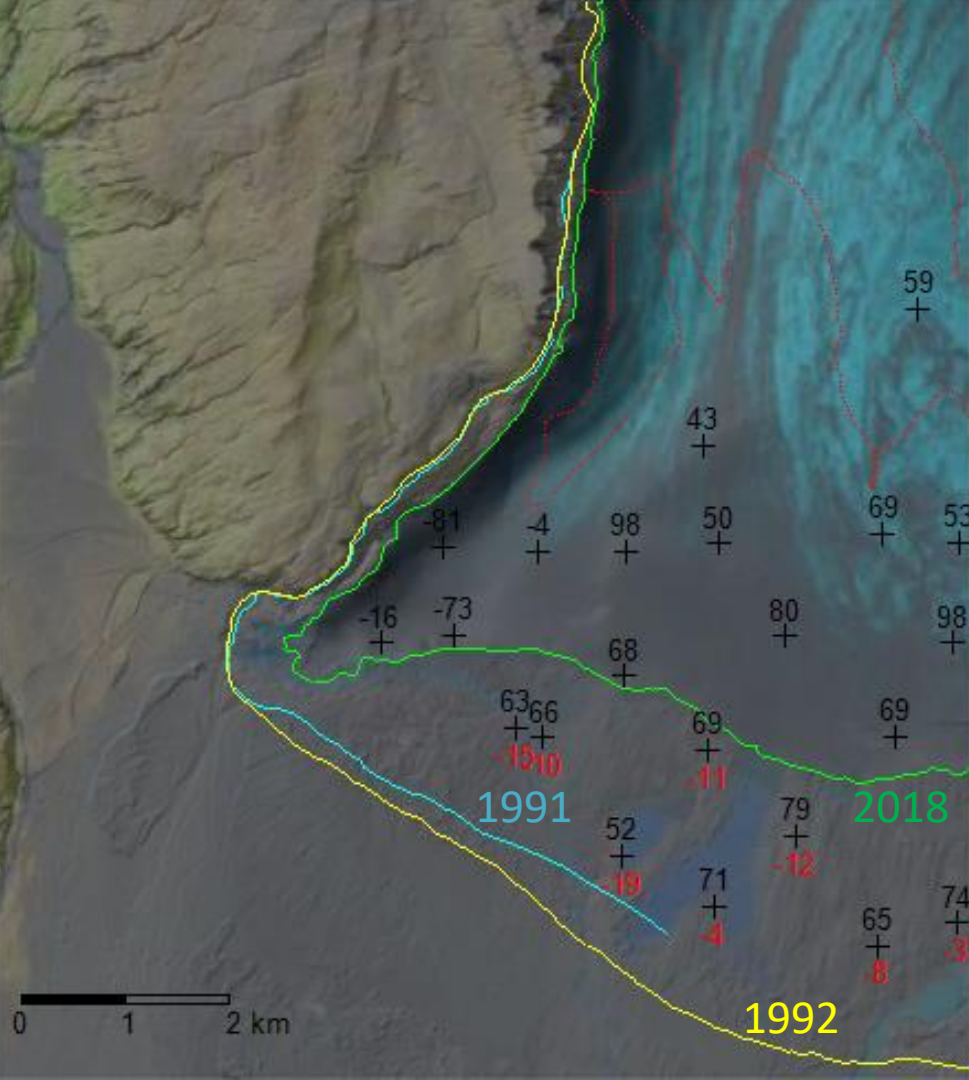
Gervihnattamyndir

Jaðarmæliröð JÖRFÍ

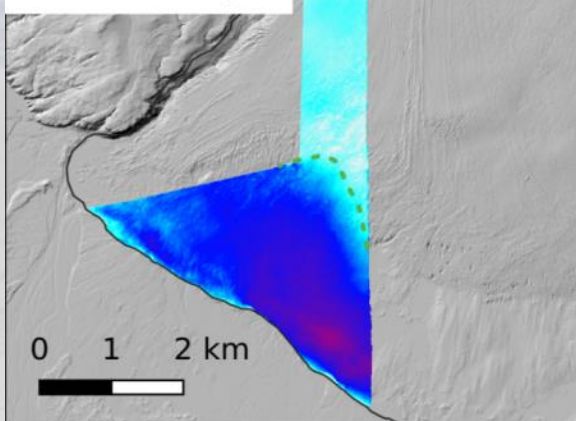

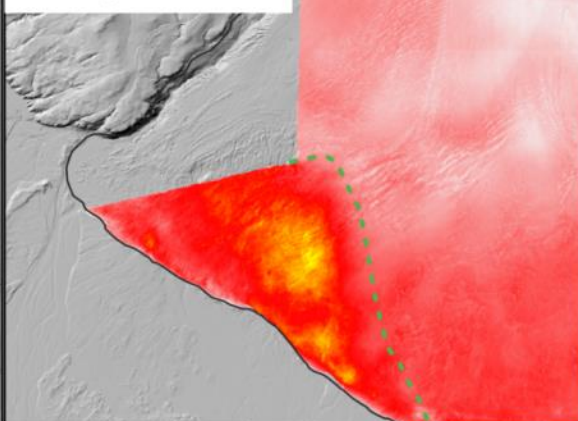
HÁSKÓLI ÍSLANDS
JARÐVÍSINDAÐSTÖFNUM

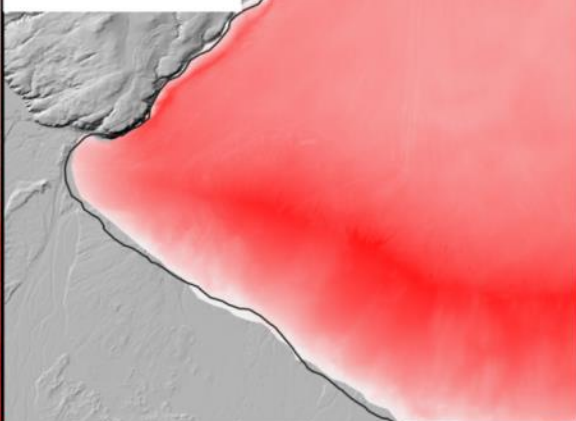
1990-1991/92

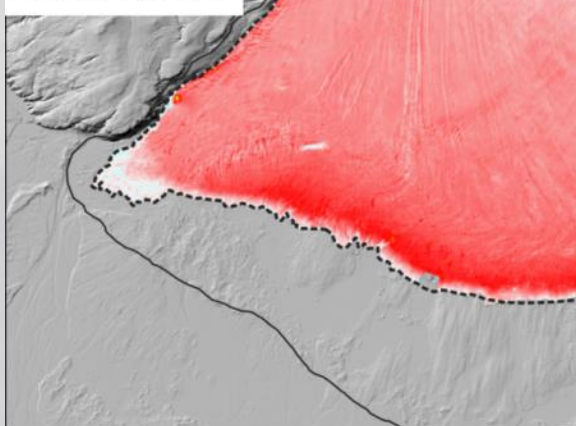
1991/92-1997

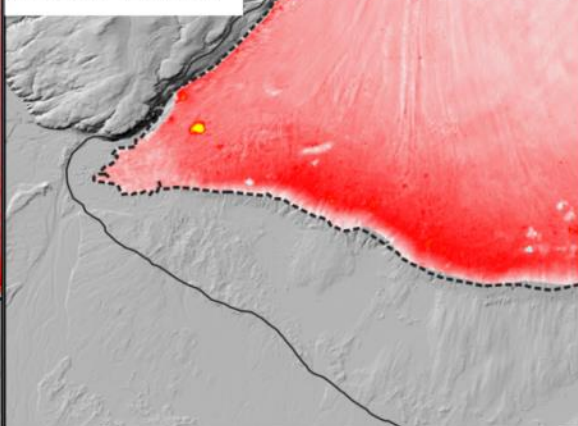
1997-2012

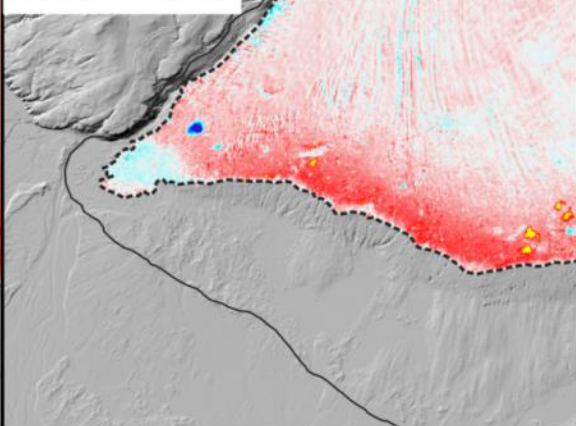
2012-2014

2014-2017

2017-2018

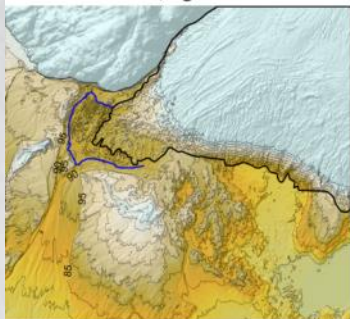

HÁSKÓLI ÍSLANDS
JARÐVÍSINDASTOFNUN

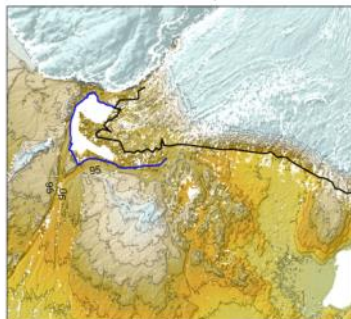

Lidar hæðarkort, ágúst 2012

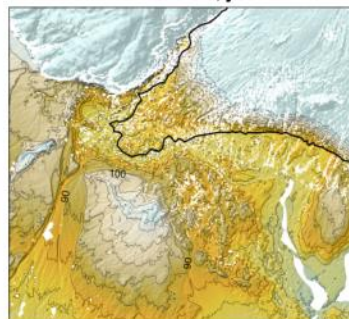
ArcticDEM hæðarkort, október 2014

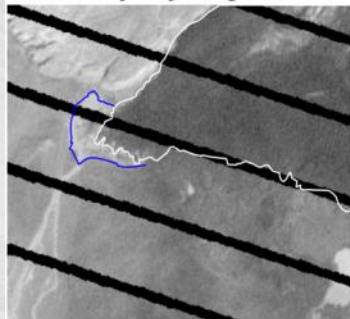
ArcticDEM hæðarkort, ágúst 2017

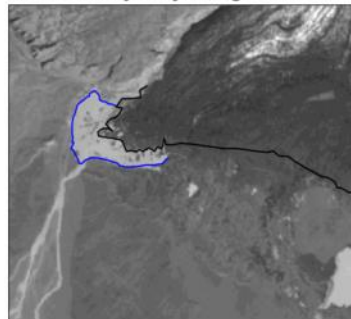
ArcticDEM hæðarkort, júlí 2018

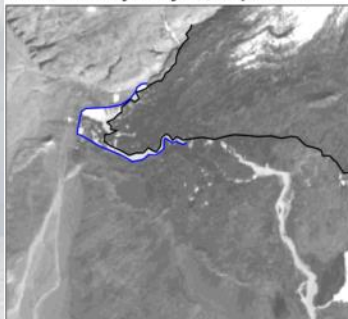
LandSAT-7 ljósmynd, ágúst 2012

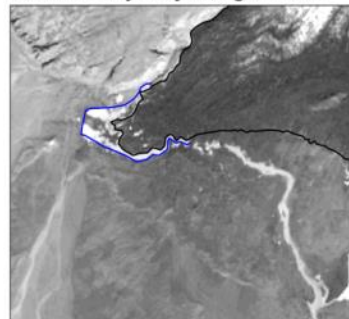
LandSAT-8 ljósmynd, ágúst 2014

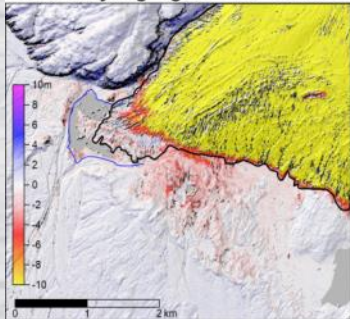
LandSAT-8 ljósmynd, sept. 2017

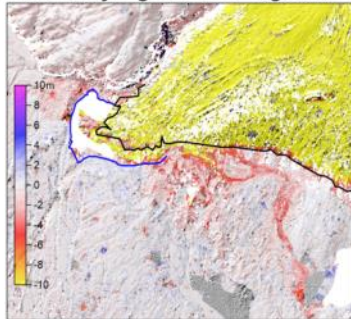
LandSAT-8 ljósmynd, ágúst 2018

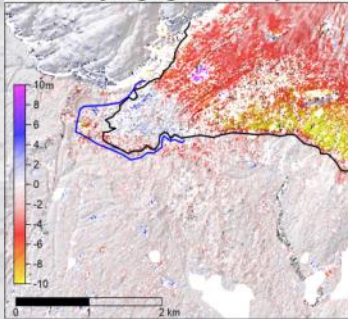
Hæðarbreyting ágúst 2012 - okt. 2014

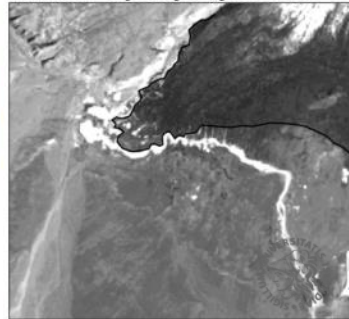
Hæðarbreyting október 2014 - ágúst 2017

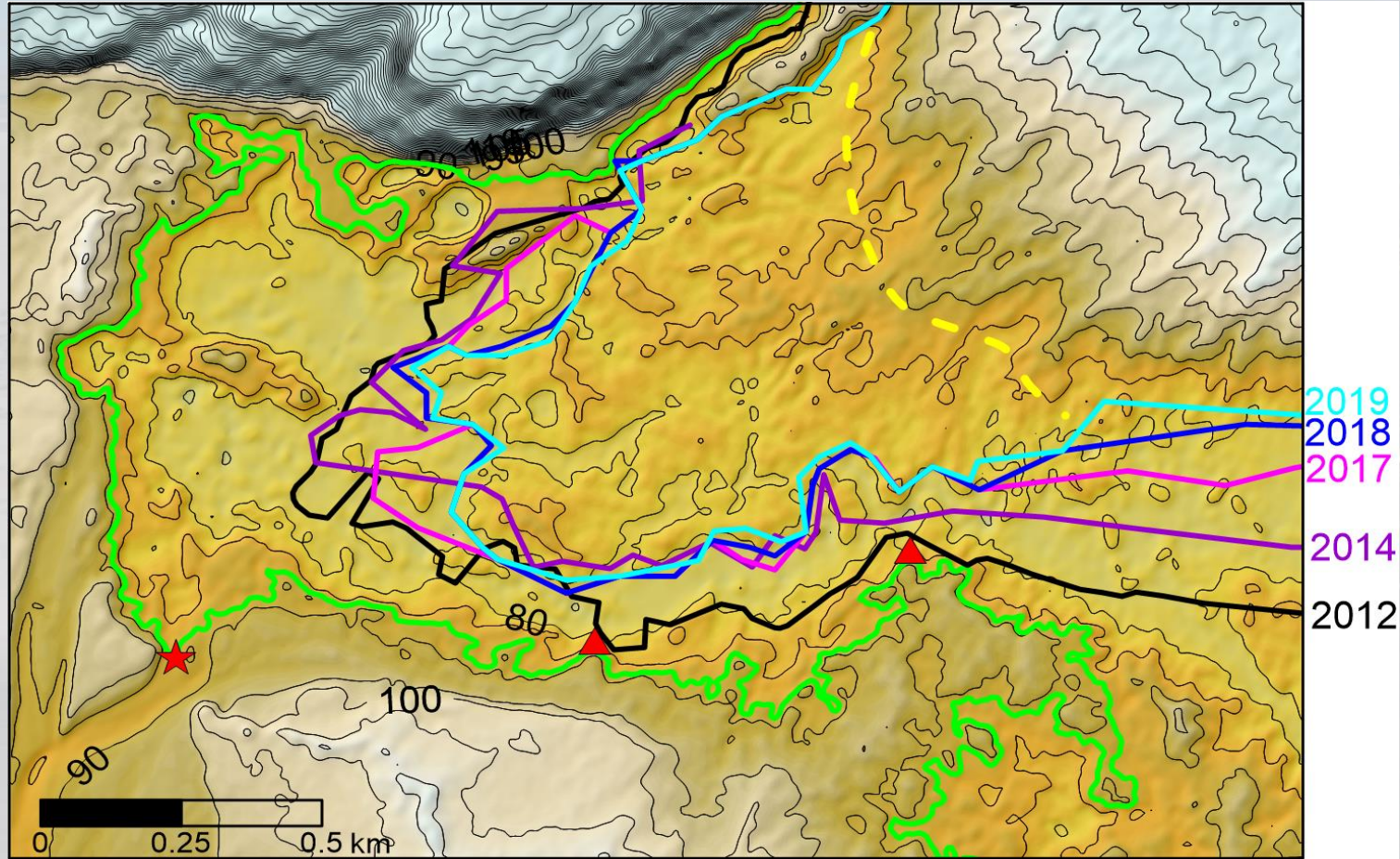
Hæðarbreyting ágúst 2017 - júlí 2018

LandSAT-8 ljósmynd, júní 2019

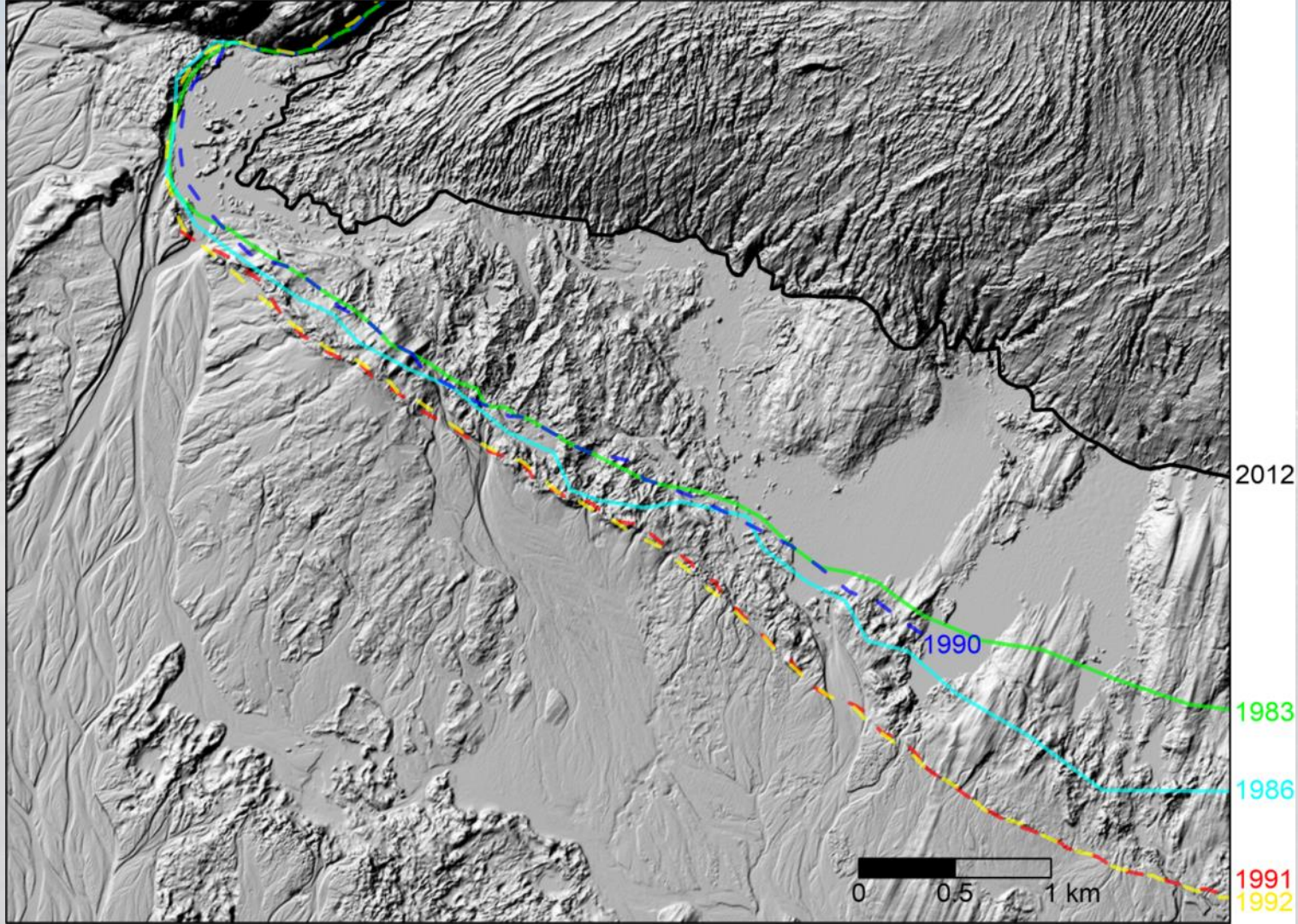

Til að loka farveginum til austurs þyrfti jökullinn að þykna verulega og ganga fram til suðurs yfir grænu hæðarlínuna.

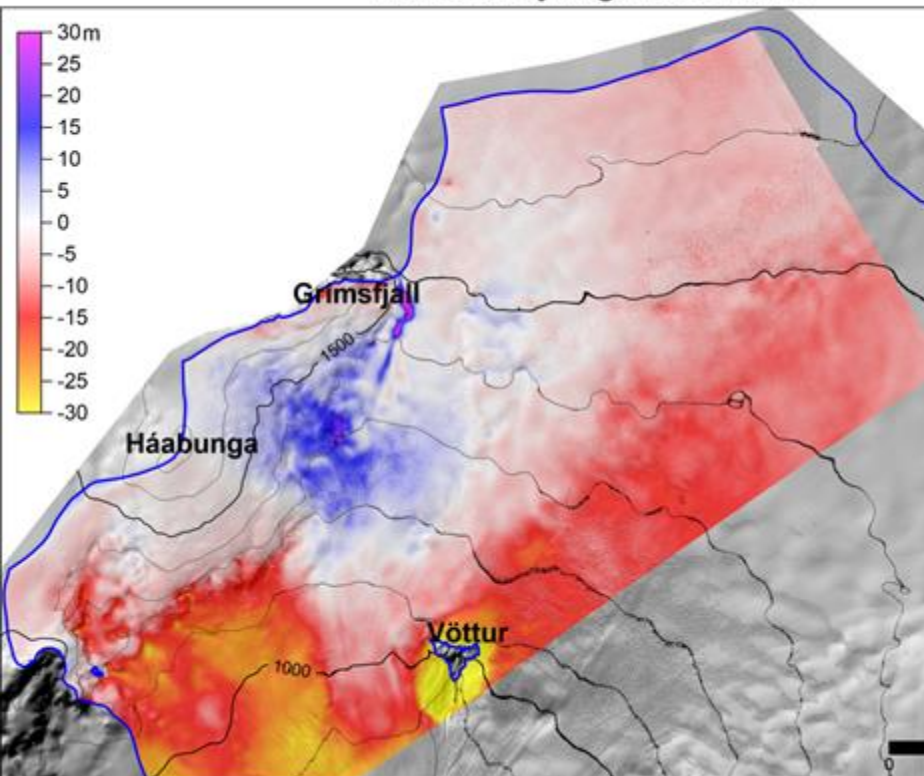

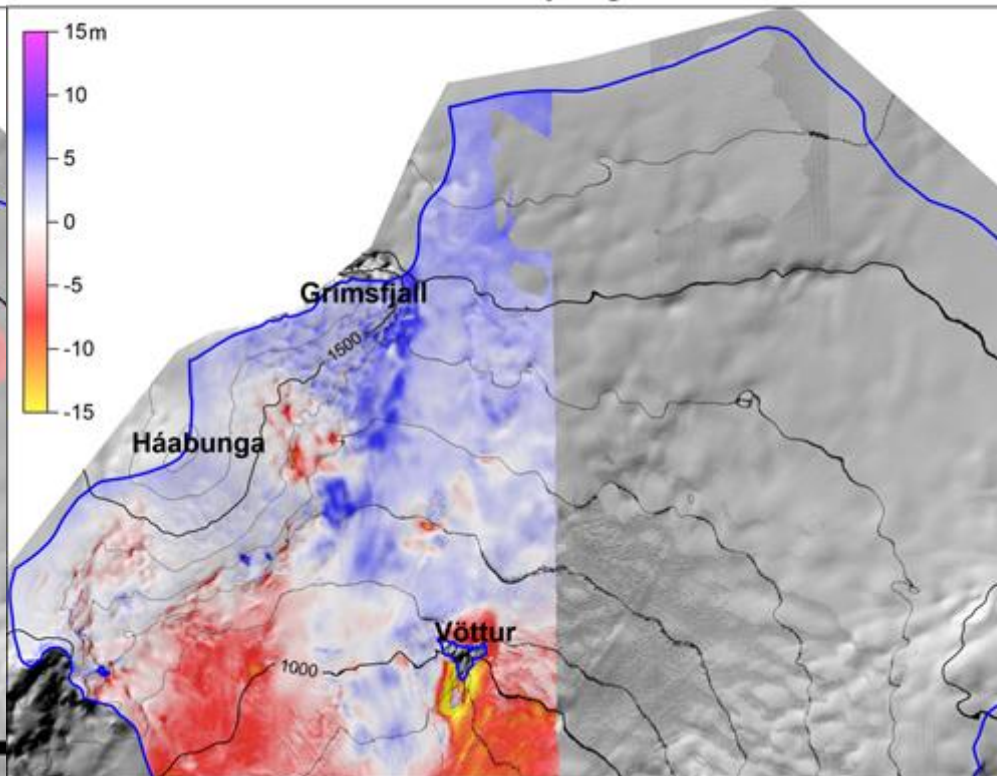
HÁSKÓLI ÍSLANDS
JARDVÍSINDASTOFNUN

Hæðarbreyting 1998-2012

Hæðarbreyting 2012-2017

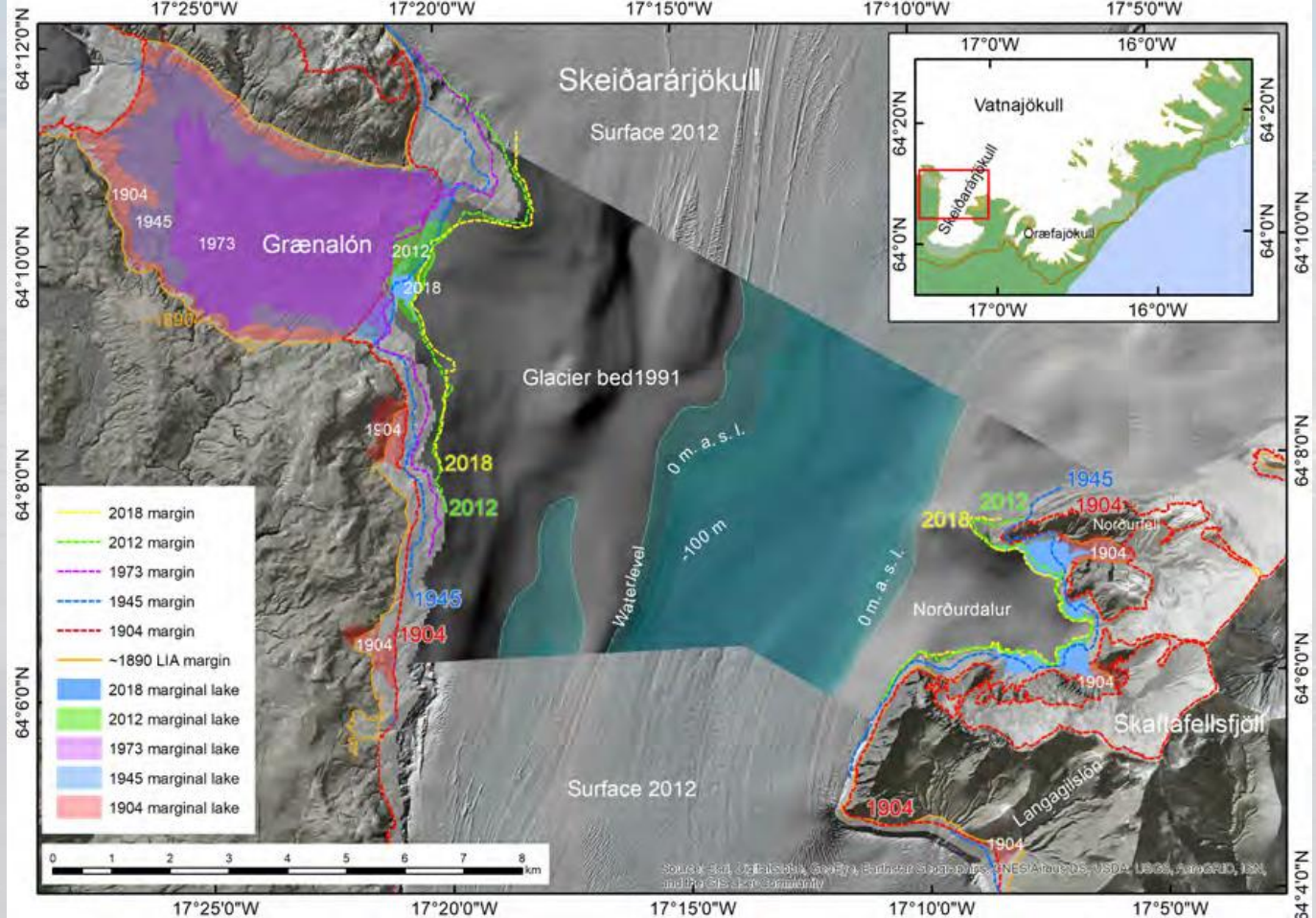
Hlaup frá Grænalóni ?

1996

2009

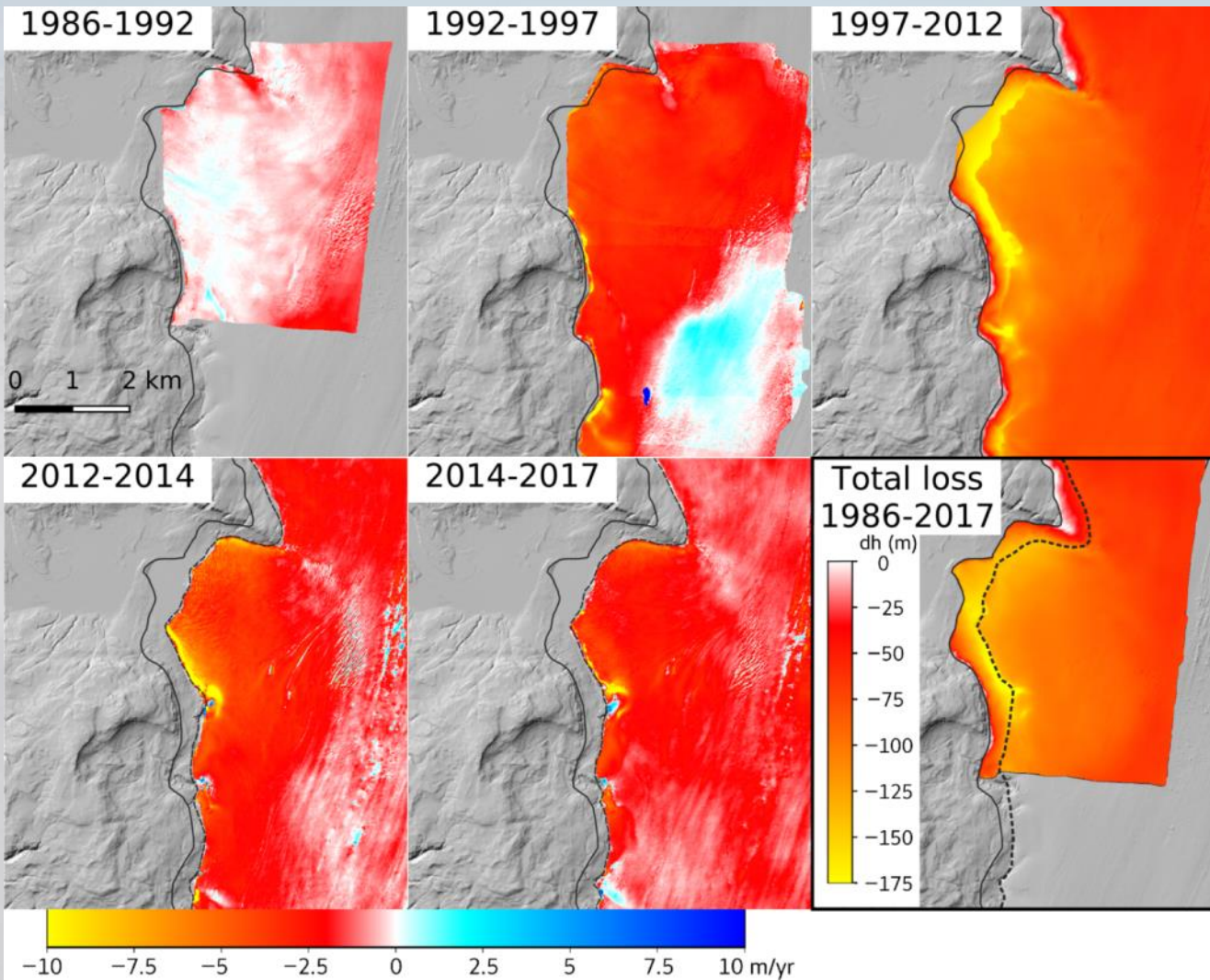

Reglulega hljóp úr Grænalóni og er talið að í dæmigerðu jökulhlaup þaðan á tímabilinu 1951 til 2001 hafi hámarksrennsli verið um 2000 m³/s (Björnsson og Pálsson, 1989; Sigurðsson og Einarsson, 2005, Roberts, o.fl. 2005). Eftir 2001 höfðu jökulhlaupin minnkað og hámarksrennsli hlaupanna á bilinu 100-300 m³/s (Roberts o.fl. 2005) og á tímabili var a.m.k. hluti hlauprásarinnar opin meðfram fjallshlíðinni. Í dag nær jökullinn ekki að mynda fyrirstöðu og Grænalón er nær alveg horfið, um fyrrum botn þess rennur nú lítil jökulá og hverfur innundir jökulinn.

Snævarr Guðmundsson, Helgi Björnsson, Finnur Pálsson, Eyjólfur Magnússon, Þorsteinn Sæmundsson and Tómas Jóhannesson. 2020. Terminus lakes on the south side of Vatnajökull ice cap, SE-Iceland. Jökull 69

Niðurstöður

- Til að breyta farvegi Súlu til fyrra horfs, þannig að hún renni aftur til Núpsvatna en ekki Gígju, þyrfti jökullinn að skriða fram a.m.k. 130-150 m til suðurs í Súlulóni.
- Þetta myndi þó varla duga til því einnig þyrfti jökultungan sem nú er þunn og fljótandi á Súlulóni að þykkna verulega (~100-200 m)
- Framskriðið þyrfti einnig að vera hratt því annars myndi árrof úr suðurbakka Súlu ná að viðhalda núverandi farvegi úr lóninu til austurs.
- Einungis framhlaup gæti stíflað núverandi farveg til austurs.

- Nokkur þykkun íss hefur orðið á safnsvæði Skeiðarárjökulsins (vestantil) og því eru einhverjar líkur á framhlaupi á næstu áratugum. Þykkunin er þó enn lítil og mestu takmörkuð við svæði afmarkað af Háubungu, Grímsfjalli og Vetti.
- Því verður að teljast líklegt að á næstu 15 árum muni jökultungan í Súluhalda halda áfram að þynnast og hopa fremur hægt líkt og hún hefur gert frá 2014.
- Ef framhlaup yrði á þeim tíma má búast við því að það yrði umtalsvert minna en 1991-92 og því mjög ólíklegt að jökullinn myndi ganga nægjanlega langt fram til að stífla farveg Súlu til austurs.
- Líkur á framhlaupi sambærilegu við það sem varð 1991-92 aukast eftir þann tíma en þá má gera ráð fyrir að jökultungan í Súlu hafi bæði þunnast og hopað og því ólíklegt að slíkt hlaup stífli farveginn.

- Jökullinn við Grænalón hefur þynnst um ~150 m frá 1986 og þar varð þykkun óveruleg í framhlaupinu 1991-92.
- Því myndi framhlaup í Skeiðarárjökli á næstu áratugum sem næði sporði jökulsins ekki ná að stífla lónið að nýju.
- Eini möguleiki þess að lónið stíflaðist aftur er ef framhlaupsbylgja stoppaði á Skeiðarárjökli miðjum. Það myndi hins vegar þýða að sporðurinn gengi ekki fram og því myndi hlaup úr Grænalóni í kjölfarið fara til austurs í Gígjukvísl en ekki í Núpsvötn.
- Ekki er alveg hægt að útiloka að framhlaup í Skeiðarárjökli stífli farveg Súlu til austurs þó það verði að teljast mjög ósennilegt. Ef það hins vegar gerist þarf ekki að gera ráð fyrir að jökulhlaup úr Grænalóni skili sér um Súlu í Núpsvötn.

Njótið dagsins !

HÁSKÓLI ÍSLANDS
JARDVÍSINDASTOFNUN

